

חמ"ד ועד:

רחל (רניה) הילר

שבט, תשפ"ב
ינואר 2022

נעה לונדון ויובל קרני

תוכן עניינים:

3

מבוא:

4

קורות חייה של רחל:

7

מרכיבי עדות

7

גטו לודז' - הגטו האחרון

7

אוניית המעפילים "לטרון"

8

פוגרום קרקוב - בין הפטיש לסדן

9

יוסף ויסמן - אהבה לוחמת

11

ביבליוגרפיה

12

רפלקציה:

13

נספחים:

מבוא:

בעבודה זו נחקור את תולדות חייה של רחל רניה הילר ואת המניעים אשר הביאו אותה להגיע להחלטה לעלות לארץ ישראל ולהגן על כפר עציון. בלשון המעטה, לרחל הילר היו חיים לא פשוטים בכלל. משפחתה נספתה בשואה והיא בעצמה עברה קשיים נפשיים וגופניים שהשפיעו על חייה רבות. אך למרות הקשיים, באומץ רב, היא בחרה לחיות לפי המשפט המוכר: "טוב למות בעד ארצנו". רחל עלתה לארץ ישראל ועמדה בגבורה מול המכשולים הרבים שבהם נתקלה במהלך מסעה. היא נלחמה למען ארץ ישראל ונפלה במערכה בידי הלגיון הירדני.

רחל, אחת מחללי נצר אחרון, שרדה את השואה ונותרה אחרונה ממשפחתה, שחוותה על בשרה את אימי השואה בגטאות ובמחנות הריכוז וההשמדה. היא עלתה ארצה ונפלה במהלך הקרב האחרון על כפר עציון, בלי להשאיר אחריה צאצאים.

בחרנו בנושא זה בגלל הערכתנו הרבה לאלו הנקראים "נצר אחרון", ובפרט לרחל. היא עברה זוועות שאין לתאר, איבדה את משפחתה ואת שמחתה, ובכל זאת נלחמה למען הקמתה של מדינת ישראל בידיעה גמורה שהיא מסכנת את חלומה לחיות, להתחתן ולהקים משפחה.

קורות חייה של רחל:

ב-ג' באדר ב' שנת תרפ"ד, 1924, בלודז' שבפולין, נולדה לזושנה - זלדה ויחזקאל (חסקעל) הילר, בתם, רחל. רחל הייתה דמות טראגית. חייה היו אכזריים בצורה שקשה לדמיין, פרט לילדותה, שהייתה רגועה ושמחה.

היא חונכה בחינוך דתי וחייה עם משפחתה האוהבת חיים אמידים ושמחים. בגימנסיה העברית בלודז' למדה רחל - נערה חכמה וחרוצה, בעלת כישרון מוזיקלי בולט במיוחד שהיה בשבילה דרך התבטאות. כל זה נעצר כשהייתה בת 15 ופרצה מלחמת העולם השנייה.

בפברואר בשנת 1940, הוקם הגטו בלודז', אליו הועברה משפחתה של רחל, יחד עם כ-205,000 גברים, נשים וילדים, שנדחסו בו בתנאים לא אנושיים. הצפיפות ותנאי התברואה בו היו מזעזעים, וזמן קצר לאחר הגעתם לגטו, הוריה של רחל מתו מרעב והיא נשארה לבד עם אחיה הקטן, הצעיר ממנה ב-7 שנים. היא הצליחה להסתיר אותו בזמן שהילדים שטרם היו כשירים לעבודה נלקחו למחנות המוות, והצילה את חייו בכך שהציגה אותו כבן 14 על אף שהיה רק בן 11 ובכך הצליחה לסדר לו עבודה, אולם איבדה גם אותו בשנת 1944, כשחוסל גטו לודז' וכל תושביו הועברו למחנה אושוויץ, ביניהם אחיה, שנלקח למשרפות.

שנים של נדידה בין מחנות ריכוז ועבודה שונים, ובניהם מחנה העבודה מיטלשטיין, עם הקור והרעב הנוראיים ששררו שם הפכו את רחל לחיוורת, חלשה ואומללה. את קץ המלחמה היא זכתה לראות, אך בדידותה והאבל על אובדן משפחתה מנע ממנה הרגשת זכות כלשהי. השיבה לחיים חופשיים עם הדרישות היומיומיות, וההרגשה שהעולם חזר לחיים אבל בעצם לא חזר כלל, העיקו על רחל ותחושתה הייתה של חלל ריק.

מפלת הנאצים עוררה תהיות רבות אצל רחל, ובחיפוש אחר מטרה ואידיאל אליהם תתמסר היא חזרה ללודז', שם היא מצאה את החלוצים הדתיים הראשונים והצטרפה לתנועה "תורה ועבודה". קיבוצי ההכשרה הראשונים הוקמו והופעלו בהשתתפותה והיא עמדה על משמרו בחירוף נפש. בקיץ 1945, לאחר שעברה לקרקוב, פרץ הפוגרום על היהודים ורחל נלחמה בגבורה. במסגרת השתתפותה בארגון קבוצת "לניצחון" היא עמדה על המשמר בעוז. בתחילת 1946 היא עברה לעיר אשכנז שבגרמניה ושם התגוררה בחוות הכשרה חקלאית ששייכת ל"בני עקיבא".

אהבתה ושאיפתה לעלות לארץ לא הרפתה ממנה לשבריר שנייה, תחושתה הייתה שזה הייעוד שלה, המטרה והחלום - האידיאל שאחריו היא רודפת, ולקראת סוף 1946, התרגשותה התעצמה כשהיא וחבורתה העפילו ארצה, באוננייה "לטרון" שעברה דרך צרפת. האוננייה עברה דרך קשה אך המעפילים היו חדורי אהבת הארץ ונלחמו בחירוף נפש, אבל בנובמבר, כשהגיעו ללב הים השתלטו עליה הבריטים באגרסיביות והם נשלחו למחנות המעצר בקפריסין. רק כמעט שנתיים אחרי תחילתו של מסעה המטלטל ארצה, בקיץ של שנת 1947, רחל הגיעה לארץ.

קיבוץ כפר עציון שמח לגייס לשורותיו את רחל הנמרצת, שדאגה מייד למלא את חובותיה בטיפול בילדי הקיבוץ ובכל עבודות המשק. רחל הרגישה כלואה בתוך עצמה. היא מצאה אנשים כלבבה והרגישה שהיא אמורה להרגיש שמחה אך הייתה מסוגרת בתוך עצמה תחת נטל זכרונותיה המכאיבים.

כל הבעיות שיכולות להיות לאדם חדש שמנסה להיקלט בחברה הצטברו והיו לרחל. הקושי להתרגל לתנאי החיים החדשים ורגישותה היתרה גרמו לה סבל רב. בתוך תוכה היא ידעה שהתרופה לזמנים קשים היא סבלנות, זמן, תקוותה לנצח במאבק החזיקה אותה בעוד שהיא אוש תפס לו פינה גם הוא.

אבל חייבים לתת לזמן קצת זמן. ואכן, מיום ליום אמונתה בדרך שבחרה התחזקה. אחרי שנים של סערה נפשית היא החלה להרגיש שלוה ותקווה פועמת בקרבה. כוחות יצירה חדשים החלו להפיג את המרירות והיא אוש שעטפו אותה כל הזמן הזה, כמו שמש שעולה ומגרשת ערפל של בוקר חורפי. היא התמלאה חום ואהבה, והתמלאה בהבנה. היא החלה להבין את הסביבה, ואת עצמה, ולהתפתח.

היא הפכה לאדם חדש, השתנתה מקצה לקצה, וכל מי שראה את שמחתה התקשה להבין כיצד זה קרה.

חבריה העידו עליה שהייתה שופעת חיים ומלאה בשמחה חרישית, ששולחת קרניים ומדביקה את כולם.

בעקבות פרסום תוכנית החלוקה ב-29 בנובמבר 1947, בה גוש עציון לא נכלל בתחומי מדינת היהודים, פתחו ערביי הסביבה בהתקפות על הגוש וחסמו את כל הדרכים אליו מירושלים בעזרת מצור כבד.

במסגרת חטיבת "עציוני" שירתו ב"הגנה" כל מתיישבי הגוש הבוגרים, בניהם רחל, שנשאה במצור הקשה בנאמנות ומסירות.

עם השתתפותה בשמירה היא סיימה קורס עזרה ראשונה והייתה מוכנה ונכונה לכל תפקיד. במכתביה מתועדים מהלך חיי היומיום במצור. "הדואר מאתנו יוצא פעם ביובל", היא מתארת את הרגשתם כהרגשת אנשים שתקועים על אי בודד, "רק מרגישים איזה קשר כשבאה שיירה שמביאה לנו אוכל ואת הדברים הנחוצים ביותר..."

באחת השמירות, בתוך סערת הקרב רחל פוגשת את יוסף ויסמן, שכמוה, גם הוא שורד שואה, נצר אחרון למשפחתו שהושמדה בגטו ובמחנות ההשמדה.

השניים מתאהבים ומחליטים להתחתן אחרי מלחמת העצמאות. על הזוגיות החדשה היא כותבת במכתביה, "חיי הפרטיים נשתנו קצת... כן... למרות הכל, הולכים קדימה ומאמינים שהולכים לזמנים יותר טובים ויותר שקטים. אנחנו כולנו במצב רוח טוב, וזה העיקר..."

האופטימיות שאפיינה את רחל ויוסף החזיקה אותם כל הדרך, עד רגע אחד לפני הסוף.

יוסף, בן 28 בנופלו, ורחל, בת 24 בנופלה, נהרגו ביחד, בלי לדעתם שחלומם הגדול ביותר, זה שהחזיק אותם בחיים כששאר בני משפחתם נרצחו, זה שנתן להם את הכוח להמשיך, וזה שדחף אותם קדימה בלחימה מול האויב - יתגשם ביום למחרת.

התאריך: ד' באייר תש"ח (13.5.1948). הערבים תוקפים בעוצמה רבה את הכפר. במקלט שמתחת לבניין המנזר הגרמני ששימש כמושב המפקדה, שהו כל החובשות, בניהן רחל, יחד עם כמה לוחמים, בניהם יוסף. המקלט הגן עליהם מפני חדירת הערבים אך הם מצאו פיתרון ופוצצו את הבניין. כל מי שהיה בתוך המקלט, כולל רחל ויוסף, נקבר בעודו בחיים תחת ההריסות ונהרג, יחד עם למעלה ממאה מגיני כפר עציון שנפלו באותו יום.

רחל ויוסף, שעמדו להתחתן, הקריבו את חלומם להקים משפחה חדשה למען בניית העם והארץ. בשנת 1949 נאספו שרידי גופות הנופלים במבצע מיוחד על ידי הרבנות הצבאית, לאחר שנותרו במקום למעלה משנה. רחל הובאה למנוחות עם יתר חללי גוש עציון, ונקברה בקבר אחים גדול בהר הרצל שבירושלים, בטקס ממלכתי שהתקיים בכ"ה בחשוון שנת תש"י (17.11.1949), ולא הותירה אחריה צאצאים.

חבריה של רחל הספידוה: "דמותה לא תישכח מלב המעטים שהכירו אותה, דמותה לא תשכח גם בנצח ההיסטוריה שלנו, בדיוק כשם שאין משתכחים כל מקדשי השם והמולדת מאז, האלמונים המנחילים לנו את הרוח הדוחפת אותנו ליצירת המדינה וביסוסה. בשלה, ובשל שכמותה, הגענו הלום - ולהם התהילה".

מרכיבי עדות

גטו לודז' - הגטו האחרון¹

גטו לודז', אחד הגטאות הגדולים ביותר בפולין הכבושה, היה השני שהוקם אחרי גטו פיוטרקוב, והאחרון שחוסל ב-1944. בתנאים לא אנושיים, בצפיפות, רעב, ותנאי תברואה איומים, נדחסו בגטו מאות אלפי גברים, נשים וילדים. מתוך כ-205,000 איש שעברו שם, שרדו את המלחמה רק כ-10,000, ומתוכם רחל. גורלה של שאר משפחתה היה רע ומר. הוריה מתו מרעב בגטו ואחיה נשלח למשרפות. בספטמבר 1939, לודז', שיותר משליש מאוכלוסייתה היו יהודים, נכבשה על ידי הכוחות הגרמניים. בעזרת סדרה של צעדים נגד היהודים, שבסיומה הוקם הגטו, ובתחילתה נושלו היהודים מעסקיהם ורכושם וחויבו ללבוש טלאי צהוב, תוכנן להבדיל ולגרש את האוכלוסייה היהודית לשטחים שלא סופחו לגרמניה הנאצית, ובכך להקטין את האוכלוסייה הפולנית בצורה משמעותית. ב-1943 בכירי הנאצים ובניהם היינריך הימלר, שהיה מהדמויות הבולטות והנאמנות ביותר בשלטון גרמניה הנאצית וכיהן בין היתר כראש ה-אס-אס, החלו לדון בסגירתו הסופית של הגטו. לא מעט התנגדויות התחוללו בגטו. כולן דוכאו לפני שהספיקו להתחיל, מלבד מקרה אחד, שבו בונקר עם יהודים שהסתתרו התגלה ואחד האנשים תקף את הנס ביבוב, ראש הממשל הנאצי הגרמני בגטו. בקיץ של שנת 1944, הגרמנים החלו בחיסול הדרגתי של האוכלוסייה שנותרה. רק 877 יהודים שרדו ביום בו לודז' שוחררה בידי הצבא הסובייטי ב-19 בינואר 1945, ובניהם 12 ילדים בלבד.

אוניית המעפילים "לטרון"²

באונייה הפליגו 1252 מעפילים שהיו יוצאי פולין, הונגריה, רומניה וצרפת. רובם היו חברי תנועות נוער מאורגנות כגון: הבונים, דרור, השומר הצעיר, בית"ר ותנועות נוער דתיות שונות. לארץ המובטחת כולם רצו להגיע, קבוצת המעפילים כללה צעירים מגיל 16, וכן מבוגרים עד גיל 50. בדרום צרפת, ישנו נמל ושמו "לה - סיוטה". משם האונייה "לטרון" יצאה לדרך, ב-19 באוקטובר 1946, בשעה 12:00. ההפלגה לא הייתה קלה. היא הייתה קשה ולוותה בתקלות טכניות רבות. רוח חזקה גרמה לכך שהספינה תיתקל בסלעים בפתח הנמל. האונייה לא הייתה יציבה. אך התקווה היא זאת שאחזה בחרף בסיפון האונייה ולא עזבה עד שהצליחו להיחלץ ולצאת לים הפתוח.

¹ "גטו לודז' - ויקיפדיה. https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%92%D7%98%D7%95_%D7%9C%D7%95%D7%93%D7%96%2

² "לטרון (אוניית מעפילים) - ויקיפדיה. [לטרון \(אוניית מעפילים\) - ויקיפדיה](#).

מפת המוקשים הימיים היא זאת שקבעה את נתיב ההפלגה, שעבר במקומות רבים, למשל, בכיוון אז'אקסיו בירת קורסיקה, דרך מצר מסינה, דרום כרתים, קפריסין, פורט סעיד ומשם לחופי הארץ. בדרך היו סערות רבות, קלקולים בחדר המכונות ואיבוד יציבות מפאת מחסור בפחם ומי המיכלים שנועדו לייצוב האונייה וחדירת מים ממקומות שונים, שאותה המעפילים ניסו לאזן על ידי התגודדות בסיפון.

עשרה ימים לאחר צאתה של האונייה למסע, בין טורקיה לקפריסין, חיל האוויר הבריטי גילה את האונייה. בשעה 20:00 באותו יום הגיעה משחתת (אוניית מלחמה בגודל בינוני) אך היא עזבה לאחר זמן קצר. יום לאחר מכן, בקרבת חופי קפריסין, הגיע מטוס ובערב הופיעו שתי משחתות. אנשי הספינה נשאלו ליעד ההפלגה וענו שפניהם מועדות לביירות ופורט סעיד. הם נדרשו על ידי הבריטים לשנות את כיוון ההפלגה לקפריסין אך ענו בשלילה והמשיכו בכיוון דרום מערב.

ב-31 באוקטובר בשעה 4:00 בלילה שינו כיוון כדי להיכנס לחיפה, אולם לא ידעו שעקבו אחריהם שתי משחתות מאחור ושתיים ארבו להם בפתח המפרץ כדי לחסום את נתיב ההפלגה. בליל 1 בנובמבר בין 1:00 ל-5:00, נלכדה האונייה במרחק 5 ק"מ בלבד מחופי ארץ ישראל, וכוח בריטי גדול עלה והשתלט עליה במהירות תוך שימוש בסילוני מים, גז מדמיע, ירי מאקדחים והכאה באלות. המעפילים גורשו למחנה 63 בקראולוס, אחד ממחנות המעצר בקפריסין.

פוגרום קרקוב - בין הפטיש לסדן³

שנת 1944, הגטו האחרון נסגר ואלו ששרדו, חלשים ומוכים, חוזרים לעריהם. כשחזרו יהודי קרקוב לעיר, הגורמים האנטישמיים באוכלוסיה לא קיבלו אותם בברכה. "שום אירוע אנטישמי רציני לא נרשם באזורי הכפר והעיירות." כך נאמר על פי השלטונות בעיר, אך המתיחות הלכה וגברה עד שב-27 ביוני, 1945, הובאה לתחנת המשטרה אישה יהודייה שהיאשמה בחטיפת ילד. השמועות על יהודיה שחטפה ילד כדי להורגו החלו להתפשט על אף שמהחקירה נקבע כי היא חפה מפשע. חוץ ממתחים ולחצים שהתעצמו בעקבות המקרה, לא קרה שום דבר, והיהודים המשיכו הלאה. אבל זו הייתה רק ההתחלה. האירוע היווה חלון לעלילות דם רבות נוספות, ומהמזעזעות שביניהן, טענות כוזבות על 13 גופות של ילדים נוצריים. קבוצות גויים חמומות מוח התאספו בכיכר קלפרסקי מדי שבוע בעקבות שמועות על עלייה משמעותית במספר הקורבנות, ויידו אבנים לעבר בית הכנסת "קופה". ב-11 באוגוסט נתפס ילד בן 13 שזרק אבנים, אולם הוא הצליח להימלט בצרחות אימה אל השוק, "עזרו לי, היהודים ניסו להרוג אותי!" בשביל ההמון הזועם זה היה הקש ששבר את גב הגמל. הם פרצו לתוך בית הכנסת, הכו יהודים שהתפללו בתפילת בוקר שבת, שרפו ספרי תורה והתקיפו מוסדות יהודיים נוספים.

³ פוגרום קרקוב - ויקיפדיה. [פוגרום קרקוב - ויקיפדיה](#).

בתי היהודים נפרצו ונשדדו ושוכניהם הוכו באכזריות ברחובות. אחד מקורבנות הפוגרום העיד: "הופיעו שני עובדי רכבת ואחד מהם אמר: 'זו שערוריה שלפולני אין אומץ לפגוע באדם חסר הגנה'. " שנאת הגויים הייתה כל כך גדולה ואינטנסיבית, עד לרמה שבמהלך הפוגרום הותקפו גם כמה פולנים כתוצאה מטעות בזיהוי, וגם יהודים שנפצעו ואושפזו, הוכו עוד בבית החולים. מספר הרוגי הפוגרום עלה על 30 אך לא ידוע בוודאות. ישנו רק תיעוד אחד על מוות מתוך אירועי קרקוב. רוזה ברגר, שורדת אושוויץ בת 56, שנורתה.

יוסף ויסמן⁴ - אהבה לוחמת⁵

וילנה, לשם ברח יוסף לאחר שסופח מחוז נובוגרודק לברית המועצות, נכבשה על ידי הגרמנים ב-24 ביוני 1941, ובספטמבר באותה שנה הוקם גטו וילנה, בו רוכז יוסף יחד עם כ-40,000 יהודים. במהלך השנים נרצחה משפחתו של יוסף, והוא עצמו, שרד את המלחמה, אך נותר במצב של אפיסת כוחות מוחלטת. הוא נמצא שוכב בערימת גופות ונזקק לשלושה חודשי טיפול עד שהתאושש. אחרי המלחמה הוא עבר ללנדסברג, גרמניה, נמנה עם מייסדי קיבוץ "בני עקיבא" ועסק בהדרכה בשיעורי תורה ועברית. האהבה לארץ היא זאת שהחזיקה אותו בחיים כל הזמן, ואכן, מתוך אותו מחנה הוא היה בין הראשונים שעלו ארצה ב-1946. יוסף הגיע לארץ והחליט להשתכן בכפר עציון, שם בחורף תש"ח הוא השתתף באימונים, בעבודות ביצורים ובשמירה ופגש את רחל, שלימים הפכה לארוסתו והם החליטו לבנות יחד את ביתם בכפר אחרי הניצחון. החלטתם הבעירה בהם את הכוח להמשיך להילחם. למרות זאת, המציאות לא הסבירה פנים לכולם. פגישתם האחרונה של יוסף ורחל הייתה במקלט שמתחת לבניין המנזר הגרמני - מושב המפקדה ותחנת העזרה הראשונה. האויב שלא יכל לחדור לתוך המקלט, פוצץ את הבניין, וכל מי שהיה בפנים, כולל יוסף ורחל, נקבר בעודו בחיים תחת ההריסות.

⁴ "טוראי יוסף ויסמן - אתר יזכור. [טוראי יוסף ויסמן - אתר יזכור](#).

⁵ אתר צה"ל. [יוסף ויסמן אתר צה"ל](#).

ביבליוגרפיה

https://rachelhiller.blogspot.com/2018/03/blog-post_58.html. Accessed 12 12 2021

טוראי רחל רניה הילר ז"ל, [טוראי רחל רניה הילר ז"ל](#). Accessed 12 12 2021.

“טוראי רחל רניה הילר - אתר יזכור.” [טוראי רחל רניה הילר - אתר יזכור](#). Accessed 12 12 2021.

“הילר רחל.” מרכז מורשת גוש עציון, [הילר רחל](#). Accessed 12 12 2021.

שם עולם. [רחל הילר... - שם עולם - מחברים את דור העתיד לשואה | Shem Olam | פייסבוק](#). Accessed 12 12 2021.

ארכיון כפר עציון

מרכיבי עדות:

“גטו לודז' - ויקיפדיה.” [ויקיפדיה](#),

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%92%D7%98%D7%95_%D7%9C%D7%95%D7%93%D7%96%2

.7 . Accessed 4 January 2022.

“לטרון (אוניית מעפילים) - ויקיפדיה.” [ויקיפדיה](#), [לטרון \(אוניית מעפילים\) - ויקיפדיה](#). Accessed 4 January 2022.

“טוראי יוסף ויסמן - אתר יזכור.” [יזכור](#), [טוראי יוסף ויסמן - אתר יזכור](#). Accessed 4 January 2022.

“פוגרום קרקוב - ויקיפדיה.” [ויקיפדיה](#), [פוגרום קרקוב - ויקיפדיה](#). Accessed 4 January 2022.

רפלקציה:**רפלקציה נעה לונדון:**

כשאמרו לנו מה תהיה העבודה ישר יצאתי לחפש למי יש סיפור מעניין ובמשך המון זמן התלבטתי אם לעשות את העבודה עם איש עדות או על נצר אחרון. בסופו של דבר, בחרתי לעשות את העבודה שלי על אישה גיבורה שהיא נצר אחרון למשפחה.

קראתי על רחל המון באינטרנט, ואחר כך הלכתי לארכיון בכפר עציון וקראתי מסמכים ומכתבים, ראיתי תמונות וראיתי את חייה מהזווית שלה ממש.

אני לא כל כך אהבתי את כמות החופש והעבודה העצמאית שהיה בעבודה, ולכן אני שמחה שעבדתי יחד עם חברה - שביחד הבנו מה צריך לעשות ואיך לעשות את זה בצורה הכי טובה שאנחנו יכולות. מהעבודה למדתי למצוא מידע באינטרנט, וזו הייתה הפעם הראשונה שהלכתי והסתכלתי על מסמכים בארכיון. למדתי גם סיפור אישי יותר על ההתנחלות בגוש עציון, משהו פחות כללי ממה שמלמדים אותנו בבית הספר.

בנוסף למדתי מדמותה של רחל להמשיך למצוא את המטרה הבאה שלי, לא משנה איפה אני נמצאת, ושבסופו של דבר אני אמצא את מה שהכי טוב לי.

רפלקציה יובל קרני:

כשהתחלתי את העבודה לא התרגשתי במיוחד.

"עוד עבודה בנוסף לכל המבחנים, איזה כיף," כך חשבתי, אך כשהתחלתי להעמיק בכך, עם כל אתר נוסף שביקרתי, ספר שפתחתי, התחלתי להתעניין עוד ועוד.

בהתחלה הרגשתי רחמים. נצר אחרון, בעיניי זה עצוב, כל מה שרחל עברה, זה נורא. ולאט לאט הבנתי שזה לא רק עצוב. חוץ מטרגדיה, זה מודל לחיקוי. מישהי לחשוב עליה כשקשה לי, מישהי להעריך. מישהי שנתנה את כל כולה למען המטרה. למען מה שהיא האמינה בו, ושרדה כל קושי שהיה לה בדרך, ונלחמה עד השנייה האחרונה, אפילו הקריבה את חייה בשביל זה.

שמחתי לעבוד על העבודה יחד עם חברתי הטובה כי זה נתן לי משמעות רבה יותר לחברות שלנו ולחיים בכלל, להסתכל על מה שרחל עברה ואז להסתכל על עצמי, זה נותן לי כוחות.

העבודה הייתה עמוקה, קראנו יחד על הזוועות שעברו יהודי השואה, ועשיית העבודה יחד עם חברתי הקלה עליי ונתנה לי יותר מוטיבציה.

בשבילי, זאת הייתה זכות לקרוא וללמוד על רחל. אישה שויתרה על חייה האישיים ונתנה הכל בשביל הקמת המדינה. אנחנו צריכים תמיד לזכור את האנשים האלה ולזכור מה הם היו מוכנים לעשות בשביל ארץ ישראל ובסופו של דבר - בשבילנו.

נספחים: 6

כרטיס חבר קיבוץ של רחל בכפר עציון.

אכנדה

הסתדרות העובדים המזרחיים בא"י

הקבוץ הדתי

הקבוצה: **כפר עציון**

המשפחה: **רחל**

השם: **רחל** שם האב: **יחזקאל** שם האם: **שלמה**

גול'ה: **9** ביום: **9** בחודש: **אדר** שנת: **1924** בארץ: **פלשתינה** בעיר: **כפר עציון**

מתי עלתה ארצה: **1927** מאי ארץ: **קריית יואל** ארץ המוצא: **הונגריה**

המקצוע עד הקבוץ: **בארץ** תחילת: **בארץ** עברית: **דבר קריאה: כתוב**

באיזה בתי-ספר למדה וכמה שנים: **כלליים גול'ה** ידיעת שפות: **-**

שדות בצבא: **כמה זמן** דרגא: **-**

הסת. הליצית: **הזמן** המסקים: **ג'אנרל-סרניק** ב. הזמן: **שלמה**

הסת. נוצרי: **הזמן** הכשרה: **ק. ב.**

הסת. משלחה: **הזמן** **ק. ב.**

המוצא המשפחתי: **בוקרין** שם הבעל: **(המוצא וההגות: קריית יואל / אשדוד)** שם האשה: **-**

1) **הסם** גול'ה: **ז. ג.** 3) **הסם** גול'ה: **ז. ג.**

2) **הסם** גול'ה: **ז. ג.** 4) **הסם** גול'ה: **ז. ג.**

כתובת הקרובים בארץ ובחולין: **גול'ה שלמה (3)**

א-אקדים, רחל מאצבה סט
ב-בנה אריקס, בנה אריקס, בנה אריקס
ג-גול'ה שלמה, גול'ה שלמה, גול'ה שלמה

תחילת החברה: **כפר עציון** תאריך: **1927**

שניים ממכתביה הרבים ששלחה רחל למכריה מחוץ לגוש עציון.

Rachael Rachael

חברת היקר

Witam doprawdy od tego czasu i w piaci, po pierwsze Chcia Ci zakomunikowac ze pracuje w dziennej na imieniu miejscowosci ktora tu istnieje, a dzieki nowemu porozumieniu w palni przy dziennej w kuchni i maksymalnie 1 d. dziej mam wolny dzien gdyz w nowy umowienie narzynie po sobocie, czeli chlopi ozywie kibucowe to ma do sobie wyobrazajac to jest czest mozej

tu zycie jest to indywidualne panie przytulcie. Towarzysztwo trzeba tak szukac jak w mielcu ze wiesz przesiewe je sie do tego nadaje, to waranie o nas to slychac i u nas. wy tutaj przychodzicie to wypracujecie jak to chce, wy pracujecie i chodzicie przy jedzeniu do nas!

na sobote doprawdy sprawicie nam duzo radości i zyczenia i bardzo was kocham

Tachael Rachael
1.02.48

7.4.48

כפר עציון

Droga Janie

Tvoj ostati list otrzymalysmy doprawdy ciery was bardzo i nam bylo odpolowiacze na listy, listy sa czysta naszego imienia i imienia chyba isama, jestesmy tak odemnie od watigo knoju, list jest naszym jedynym komunikum z szipatem. i nos nie specialnego, dziej sa bardzo do siebie polobne i to dobre. pracujemy noi wkomujemy sip namoza tu u nas jest tuar s. iadnie tyle wideni kniatow polnych i tym powiazane jest tyle wspomnie to tak boli, zoi radzie o szipatim i tu znajdziemy spokoj ale...

Trzeba widzi a bachi dobre prairie

6 מקור כל התמונות: ארכיון כפר עציון.

רחל
וחברותיה

רחל וחבריה בכניסה לבית הקברות היהודי
בלודז'

